MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
PHILIP SCIBERRAS

Seduta tas-27 ta' Gunju, 2003

Citazzjoni Numru. 567/1977/2

Stella mart Joseph Scicluna

Vs

Carmelo Grech f'ismu propriju u bhala prokuratur ta' l-imsiefer Spiridione Grech, u Tereza illum mart Michael Zammit xebba Grech u l-atti tal-kawza fejn jikkoncernaw lill-mejjet Carmelo Grech gew legittimati f'isem Tereza Grech illum mart Michael Zammit u f'isem Salvatore Schembri bhala prokuratur ta' l-assenti Spiridione Grech, b'ordni tal-Qorti tat-30 ta' April 1990;

Il-Qorti;

Rat l-att tac-citazzjoni li bih l-attrici premessi d-dikjarazzjonijiet necessarji u moghtija l-provvedimenti opportuni;

Premess illi fl-ewwel (1) ta’ Jannar, 1976 mietet Consiglia Grech li b’testment taghha tas-6 ta’ Novembru, 1975 fl-atti tan-Nutar Dr. Antonio Carbonaro halliet bhala eredi taghha lill-attrici u lill-assenti Spiridione Grech;

Premess illi fid-dar fejn kienet tabita l-mejta 13, Our Saviour Street, Zejtun, ghad hemm oggetti li jappartjenu lill-wirt ta’ l-istess mejta u dawn qieghdin fil-pussess tal-konvenut Carmelo Grech;

Premess illi fost l-ghamara hemm ukoll bicciet li kienu jappartjenu in parti lil Alfonso Grech, illum mejjet, u li thallew in parti lill-istess Consiglia Grech u in parti ukoll lil ohthom ohra Evangelista, illum mejta wkoll u li taghha hija eredi Tereza xebba Grech;

Talbet ghalhekk l-attrici lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:-

1. Issir il-qasma ta’ l-oggetti li kienu jappartjenu sia lill-mejta Consiglia u sia lil hutha;

2. Tiddividi il-bicciet li jigu assenjati jew li jigu individwati bhala appartenenti lill-assi ta’ l-istess Consiglia Grech bejn l-attrici u l-konvenut Spiridione Grech f’porzjonijiet ugwali;

3. Tikkundanna lill-konvenut Carmelo Grech jikkonsenja lill-attrici l-bicciet li jigu assenjati lilha;

Bl-ispejjez;

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-istess attrici u l-lista tax-xhieda minnha indikati;

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenuti illi permezz taghha huma eccepew:-

Illi din il-kawza ma kienx hemm lokha ghaliex l-eccipjenti qatt ma opponew li l-attrici tiehu dak li huwa taghha ghaliex provenjenti mill-wirt ta’ Consiglia Grech;

Salv kull eccezzjoni ohra;

Rat id-dikjarazzjoni ta’ l-istess konvenuti u l-lista tax-xhieda minnhom indikati;

Rat id-digriet tal-15 ta’ Novembru 1977 li permezz tieghu gie nominat bhala perit legali l-Avukat Dr. Lawrence Gonzi biex ifittex u jirrelata dwar it-talbiet attrici wara li jiehu konjizzjoni ta’ l-eccezzjonijiet sollevati, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x’jaqsmu mal-kaz; kif ukoll dak tat-23 ta’ Mejju 1984 li bih issostitwit ghall-imsemmi Dr. Lawrence Gonzi lill-Avukat Dr. Carmelo Vassallo bl-istess inkarigu gja qabel moghti;

Rat id-digriet tat-28 ta’ Gunju 1994 li permezz tieghu gie nominat is-Sur Moses Sammut, wara talba appozita tal-perit legali sabiex jistma l-ghamara;

Rat ir-relazzjoni ta’ l-istess periti gudizzjarji li tinsab a fol. 185 *et sequitur* tal-process u li giet minnhom debitament konfermata fl-udjenza tas-17 ta’ Marzu 1997;

Rat l-atti kollha tal-process.

Ikkonsidrat:-

L-azzjoni proposta hawn mill-attrici hi tendenti ghad-divizjoni ta’ assi mobiljari gja appartenenti liz-zija taghha Consiglia Grech li mietet fl-1 ta’ Jannar 1976. Ma huwiex kontestat, anke jekk kopja tieghu ma tinsabx esebita fl-atti, illi bit-testment taghha tas-6 ta’ Novembru 1975 l-imsemmija defunta halliet b’werrieta taghha lill-attrici u lill-konvenut Spiridione Grech;

Lanqas ma jidher li huma kontestati dawn il-fatti:-

I. L-ahwa Consiglia, Alfonso, Carmelo, Giuseppa u Evangelista lkoll ahwa Grech kienu jikkoabitaw fil-fond 13 Our Saviour Street, Zejtun;

II. Alfonso Grech miet fit-30 ta' Ottubru 1971 u halla b'eredi tieghu lil hutu Consiglia u Evangelista;

III. Evangelista, li mietet fit-3 ta' Lulju 1975, halliet b'werrieta unika taghha lill-konvenuta Teresa Grech bint Carmelo, uzufruttwarju nominat tal-gid taghha;

IV. Kif fuq inghad mal-mewt ta' Consiglia l-gid taghha gie devolut lill-attrici u lil Spiridione Grech;

V. B'kuntratt tal-5 ta' Awissu 1972, atti Nutar Dottor Antonio Carbonaro (fol. 53) saret il-qasma ta' l-assi li kellhom Spiridione u Carmela mizzewgin Grech, genituri/nanniet tal-kondividendi f'dak il-kuntratt;

Id-divarju ewlieni u principali bejn il-kontedenti jirrisjedi fil-fatt illi filwaqt li l-attrici tikkontendi illi l-mobbli elenkati fid-dokument a fol. 149 jappartjenu lill-gid tal-mejta Consgilia Grech, ad eccezzjoni ta' gradenza, gwardarobba bil-mera u komodina, appartenenti lill-konvenut Carmelo Grech, minn naha taghha il-konvenuta Teresa Grech mart Michael Zammit ssostni illi l-oggetti kienu jiffurmaw parti mis-sustanzi ereditarji tan-nanniet taghha, cjoe Spiridione u Carmela konjugi Grech;

Imqabbad jirrelata fuq il-kwestjoni l-perit legali ssottometta illi fir-rigward ghandu jsostni aktar lit-tezi ta' l-attrici milli dik tal-konvenuta Teresa Grech. Fir-rapport tieghu, li qed jigi adoperat u adottat, huwa jaghmel dawn l-osservazzjonijiet in meritu ghall-affidabilita` li huwa jirpoza fir-rigward tal-posizzjoni ta' l-attrici:

i. Il-konvenuta qatt ma eccepiet li jonqos li jigu msejha kondividendi ohra fil-kawza. Jista' jizdied ukoll illi l-ebda persuna interessata ohra fis-successjoni ta' Spiridione u Carmela Grech ma immanifestat tali interess fl-oggetti meritu tal-prezenti divizjoni;

ii. Ma huwiex verosimili li l-oggetti ta’ l-imsemmija konjugi Grech li mietu rispettivament fil-21 ta’ April 1930 u 28 ta’ Jannar 1942 baqghu jezistu;

iii. Fix-xhieda taghha l-konvenuta Teresa Grech weriet ncertezza billi ghall-ewwel irriteniet li kienet saret divizjoni tal-ghamara tan-nanniet paterni taghha u aktar tard sostniet li tali qasma kienet limitata biss ghall-hwejjeg u fajjenza;

Fil-fehma espressa tal-perit legali ghalhekk l-oggetti *de qua* kienu jifformaw parti mill-patrimonju tal-mejta Consiglia Grech. Dan bl-eccezzjoni tal-ghamara gja imsemmija appartenenti lil Carmelo Grech, gwardarobba li kienet inxtrat mill-mejta Evangelista Grech, li taghha, kif inghad, il-konvenuta Teresa Grech hi eredi unika, u *television*, *fridge* u *washing machine* li kienu ta’ Alfonso Grech;

Issa huwa pacifiku illi f’*actio communi dividendo* ossija “f’divizjoni ta’ assi komuni kull sehem ghandu jkun maghmul talment li jkun jikkomprendi l-istess kwantita` ta’ beni immobbli (jew mobili), jeddijiet jew krediti ta’ l-istess xorta u ta’ l-istess valur u kull wiehed mill-komproprjetarji ghandu jedd jiehu s-sehem tieghu tal-beni in natura” – “**Avukat Goffredo Randon *nomine* –vs- Paolo Ebejer *et***”, Appell Civili, 17 ta’ April 1961;

Dan premess u konformi ghad-dispost ta’ l-Artikolu 504 tal-Kodici Civili, kien naturali hafna li jigi nominat stimatur biex jivvaluta l-oggetti in divizjoni u fl-istess hin jiddetermina jekk l-oggetti indikati ghadhomx jezistu jew ghadx ghandhom valur. Dan logikament ghal fini biex kemm l-attrici kif ukoll il-konvenut Spiridione Grech bin Carmelo, jkollhom qasma ekwitattiva taghhom;

Il-perit legali ppropona li l-oggetti, kif valutati mill-espert stimatur jinqasmu f’zewg porzjonijiet, kif hawn taht stabbilit:

PORZJONI NUMRU 1

Item No. 1	Victorian carved mahogany sofa upholstered in red damask.	Lm160
Item No. 30	Antique painted china cabinet with glass front and drawers below.	Lm150
Item No. 15	Victorian mahogany chest of drawers with carved bird ends and marble top.	Lm300
Item No. 13	Victorian brass paraffin lamp with glass shade and chimney.	Lm60
Item No. 6	Cuckoo table clock in carved walnut case	Lm100
Item No. 14	Victorian pair opaque glass vases decorated flowers and 2 gold lustre glass balls.	Lm80
Item No. 33	2 Antique copper lustre ware jugs with floral border.	Lm50
Item No. 17	Victorian mahogany wash stand with grey marble top.	Lm60
Item No. 28	Painted chest of drawers.	Lm25
Item No. 35	15 piece china coffee set decorated flowers.	Lm12
Item No. 24	Singer treadle sewing machine.	Lm25
Item No. 36 sa 41	Opaque glass vase, blue glass bottle, blue glass bell and water jug	Lm7
(6 items)	5 china cups, 6 saucers and 3 plates	Lm5
	9 china cups and 11 saucers	Lm5
	16 odd glasses	Lm4
	2 glass sugar bowls	Lm2
	2 glass trays and butter dish with cover.	Lm2
Item No. 34	2 Bisque figures and 3 small vases	Lm12
Item No. 11	Red patterned bed cover with fringe	Lm20
		Lm1079

PORZJONI NUMRU 2

Item No. 12	Victorian opaque glass paraffin lamp with glass shade and chimney.	Lm150
Item No. 29	Antique painted wardrobe with shelves inside and drawer below.	Lm150

Item No. 4	Victorian French gilt metal clock, under glass dome and pair artificial flowers under glass domes.	Lm350
Item No. 16	Victorian mahogany dressing table with oval swinging mirror and grey marble top.	Lm130
Item No. 7	2 Antiques weighing scales with copper plates and 10 pieces weights.	Lm80
Item No. 5	Mantel lamp.	Lm4
Item No. 22	Victorian china 5 piece wash set decorated flowers.	Lm50
Item No. 18	6 Bentwood chairs.	Lm60
Item No. 27	Painted chest of drawers.	Lm25
Item No. 2	Victorian wooden settee with cane seat.	Lm50
Item No. 25	Formica kitchen unit with stainless steel sink.	Lm24
Item No. 19	2 wooden chairs.	Lm2
Item No. 3	Single bed with formica front and back.	Lm3
Item No. 21	Painted bedside commode	Lm2
		Lm1080

Min imissu l-porzjoni 2 irid ihallas 50c ekwiparazzjoni.

Il-kumplament ta' l-oggetti jittiehdu kif gej:-

(a) *Painted wardrobe with drawer below* – item 31 fil-lista ta' l-istimatur (fol. 206), li kienet tad-defunta Evangelista Grech tittiehed mill-konvenuta Teresa Grech;

(b) *Black and White Television, electric refrigerator* u *gas cooker* (items 8, 9 u 10 fuq l-istess lista) ma jigux mehuda in konsiderazzjoni fil-qasma gjaladarba rrizulta li huma bla valur;

(c) *Painted bedeside commode* (item 20), *Painted chest of drawers* (item 26) u *Painted wardrobe* (item 32), appartenenti lil Carmelo Grech jittiehdu minn uliedu l-konvenuti Spiridione u Teresa ahwa Grech, gjaladarba l-imsemmi Carmelo Grech miet fil-mori tal-kawza , u precizament fil-21 ta' Ottubru 1983. Ara Certifikat tal-Mewt a fol. 84;

Jirrizulta li kemm l-attrici kif ukoll il-konvenut Spiridione Grech jikkonkorru ndaqs fi kwoti ugwali. Meta hekk ikun il-kaz, allura konformement ghall-principji tad-dritt kif stabbilit fl-Artikolu 510(1) tal-Kodici Civili, "l-ishma jigu mtellghin bix-xorti". Kif tracjat fid-decizjoni fl-ismijiet "**Joseph Scicluna *et* –vs- Maria Calleja *et***", Prim' Awla, Qorti Civili, 30 ta' Lulju 1964, per Imhallef Maurice Caruana Curran, fuq l-awtorita` tal-kummentaturi u trattisti fuq din it-tematika huwa biss bl-akkordju unanimu tal-kondividendi illi l-assenjazzjoni hi possibbli. Mill-kumplament id-disposizzjoni tas-sortegg tal-kwoti ugwali mhijiex fakoltativa imma imperattiva (**Ricci**, "Diritto Civile", Vol. IV para. 106; **Planiol et Ripert** "Traite Tratique de Droit Civil Francais", Tome IV, Successions, para. 528 pagna 731);

Ir-relazzjoni tal-perit legali mhux biss ma gietx attakkata, la b'osservazzjonijiet verbali jew b'nota ta' kritika, talli addirittura, kif manifest mill-verbal ta' l-20 ta' Mejju 1997 (fol. 253) jidher li l-kontendenti qablu mal-likwidazzjoni u divizjoni kif maghmula minnu. L-uniku kumment li jidher li tqajjem kien rigward il-kap ta' l-ispejjez tal-kawza;

Il-konvenuta Teresa Grech mizzewga Zammit issottomettiet f'dan il-kuntest illi l-ispejjez ghandhom jinqasmu proporzjonalment ghall-assenjazzjonijiet. Invece l-attrici topponi li jsir hekk. B'danakollu ma tipprovdi l-ebda raguni ghal din l-opposizzjoni jew kontestazzjoni taghha;

Issa hu minnu, u hekk tista' tghid hi l-prattika kostanti tal-Qrati, illi f'divizjoni l-ispejjez tal-kawza jigu sopportati bejn il-kontendenti fil-proporzjon ta' l-interess rispettiv. Jezistu pero` eccezzjonijiet ghal din ir-regola. In fatti kif skopert fid-decizjoni fl-ismijiet "**G. Bonnici –vs- G. Zammit**", 2 ta' Mejju 1873, riportata a **Vol. 565 Pagna 565**, "*tuttavia cio` non ha luogo quando la divisione non viene fatta per colpa di uno degli interessati in opposizione al volere di tutti gli altri*";

Fil-kaz prezenti l-Qorti ma tistax tinjora l-fatt illi kieku ma kienx ghall-atteggjament assunt mill-konvenuti, in

partikolari l-konvenuta Teresa Grech, kemm qabel, kif ukoll matul il-kors tal-kawza, il-kwestjoni mhux biss ma kellhiex ghalfejn tiehu perkors tant twil ghar-rizoluzzjoni taghha, talli addirittura lanqas kien hemm htiega ta' aditu lill-Qorti, hekk forzat minn dan l-istess atteggjament, kieku ntwera ftit bon sens u nstabet is-soluzzjoni bonarja desiderabbli.

Ghal dawn il-motivi;

Taqta' u tiddeciedi l-kawza billi, prevja l-adozzjoni tar-relazzjoni peritali, tordna l-qasma f'zewg porzjonijiet kif fuq muri ta' l-oggetti mobili valutati gja appartenenti lid-defunta Consiglia Grech. Tali qasma ghandha ssir bejn l-attrici u l-konvenut Spiridione Grech permezz ta' sortegg fi zmien hmistax-il jum mid-data ta' din is-sentenza;

Tordna wkoll li lill-konvenuta Teresa Zammit gja xebba Grech *qua* eredi ta' Evangelista Grech tigi assenjata l-gwardarobba (item 31 fil-lista ta' l-istimatur) u lill-istess konvenuta u lill-konvenut huha Spiridione Grech jigu assenjati l-komodina, gradenza u gwardarobba bil-mera (item 20, 26 u 32 tal-lista ta' l-espert stimatur) gja appartenenti lil missierhom defunt, il-konvenut Carmelo Grech.

L-ispejjez kollha tal-kawza ghandhom jigu sopportanti kwantu ghal nofs (1/2) mill-attrici u n-nofs l-iehor mill-konvenut Spiridione Grech, bl-eccezzjoni tad-drittijiet tal-periti gudizzjarji li jibqghu a karigu tal-konvenuta Teresa mart Michael Zammit gja xebba Grech.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------